Η έξοδος και περιφορά του Εσταυρωμένου (π. Β. Σπηλιόπουλος)

Date : 17 Απριλίου, 2014

Συσταυρούμενοι ή Ανασταυρούντες;

Η λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας είναι αυτή που εκφράζει και υποστασιοποιεί την πίστη και το βίωμα Της. Στη Λειτουργική ζωή ζει κανείς αυτό που διδάσκει η Εκκλησία, ζει τα ελπιζόμενα και επηγγελθέντα, ζει την ίδια την Βασιλεία του Θεού. Ακριβώς για τον λόγο αυτό οι τα πάντα καλώς διαταξάμενοι Θείοι Πατέρες, οι οποίοι ζούσαν το αυθεντικό Ορθόδοξο βίωμα, «έχτισαν» κατά τέτοιο τρόπο όλη την Λειτουργική Ζωή ώστε οι δυνάμενοι και βουλόμενοι να διδάσκονται, βιωματικά, το βίωμα αυτό. Είναι, λοιπόν, θρασύ τόλμημα που αγγίζει τα όρια της βλασφημίας η οποιαδήποτε αυθαίρετη αλλαγή και επέμβαση συμβεί στις λειτουργικές διατάξεις. Οποιαδήποτε αλλαγή δεν αλλοιώνει απλώς το τυπικό - τον τύπο αλλά αλλοιώνει το φρόνημα, το βίωμα, την πίστη, αυτό το ίδιο το Ευαγγέλιο.

«**Εἰ γάρ ἐπιχειρήσαιμεν τά ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μή μεγάλην ἔχοντα τήν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἄν εἰς αὐτά τά καίρια ζημιοῦντες τό Εὐαγγέλιον, μᾶλλον δέ εἰς ὄνομα ψιλόν περιϊστῶντες τό κήρυγμα**» λέει ο Μ. Βασίλειος και ποιος μπορεί να τον αμφισβητήσει;

Δυστυχώς, όμως, μέσα στη λειτουργική ζωή παρεισφρέουν πολλές φορές στοιχεία τα οποία όχι μόνο είναι καινοφανή και καινοτόμα αλλά, πράγματι, αποδεικνύουν ότι **η παραμικρή αλλαγή αλλοιώνει το Ορθόδοξο βίωμα**. Βέβαια μερικά από αυτά έχουν τόσο πολύ εδραιωθεί που η απομάκρυνσή τους θα δημιουργούσε μεγάλη αναστάτωση και αντιδράσεις καλό είναι όμως να τα γνωρίζουμε ούτως ώστε αφενός μεν να μην τα επεκτείνουμε, να μην τα διογκώνουμε ακόμα περισσότερο και αφετέρου, όπου και όποτε είναι δυνατόν, να τα απομακρύνουμε με διάκριση, κατήχηση και υπομονή.

Όσο κι αν ακουστεί περίεργο ένα από αυτά τα στοιχεία είναι η συνηθισμένη έξοδος του Εσταυρωμένου Κυρίου κατά τον Όρθρο της Μ. Παρασκευής που

είθισται να τελείται στους ενοριακούς ναούς, κατ' άκραν οικονομίαν και κατά παράβαση της τάξεως, το βράδυ της Μ. Πέμπτης.

Η έξοδος αυτή και περιφορά του Εσταυρωμένου, που γίνεται μετά το πέμπτο ευαγγελικό ανάγνωσμα **τελέσθηκε για πρώτη φορά το 1864** στον πατριαρχικό ναό και, όσο κι αν σήμερα θεωρείται δεδομένη, ασφαλώς χρειάστηκε πολλά χρόνια για να γενικευθεί ενώ στις περισσότερες Ιερές Μονές δεν τελείται μέχρι και σήμερα.

Το πρώτο βασικό της πρόβλημα είναι αυτός ο ίδιος ο Εσταυρωμένος ο οποίος περισσότερο **θυμίζει άγαλμα** και πολύ λιγότερο εικόνα οπότε, όπως είναι ευνόητο, ήδη παραβιάζει και διδάσκει λανθασμένα περί των ιερών εικόνων, περί ζητήματος δηλαδή δογματικού. **Είναι εντελώς νέο εφεύρημα που ήλθε να αντικαταστήσει τον Σταυρό, με τον ζωγραφισμένο όμως και όχι αποσπώμενο Σώμα του Κυρίου, που βρισκόταν στην κορυφή του εικονοστασίου-τέμπλου.** Είναι καλό να τα γνωρίζουμε αυτά, ακόμη κι αν δεν έχουμε την τόλμη να τα διορθώσουμε, ακριβώς διότι **εσχάτως του Εσταυρωμένο Κύριο ακολούθησε το άγαλμα του Νυμφίου, ή της Θεοτόκου και άλλων αγίων αποδεικνύοντας ότι το ένα λάθος πατά πάνω στο προηγούμενο.**

Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι με την έξοδο αυτή έχουμε **πιστή αναπαράσταση γεγονότων εν είδει θεάτρου γεγονός που απάδει προς την ορθόδοξη παράδοση**. **Και φυσικά και εδώ δεν λείπει η φαντασία ώστε την έξοδο του Εσταυρωμένου να ακολουθήσει η τελετή της Αποκαθηλώσεως, την οποία ακολούθησε ο ενταφιασμός του Σώματος, πολλές δε φορές με χέρια που κλείνουν προς τα μέσα, στον επιτάφιο αντί του κεντητού υφάσματος, που ακολούθησε η τέλεση της αποκαθήλωσης σε Όρη και σε βουνά ως παράσταση, που ακολούθησε ακόμη και η αναπαράσταση των παθών στις στάσεις της λιτανείας του επιταφίου.**
Όλα τα παραπάνω, και άλλα που δεν γνωρίζουμε ή που αύριο θα εφεύρουν «ευρηματικοί» ιερείς προς συγκέντρωση πλήθους, γίνονται σε ορθόδοξους Ναούς, ακόμη και μονές, από Ορθοδόξους ιερείς που διδάσκουν μη ορθόδοξα τους πιστούς.

Ας δούμε όμως μερικές διατάξεις τυπικών και γνώμες σοβαρών λειτουργών επί του θέματος:

Στο ισχύον **τυπικό του Βιολάκη**,
ένα από τα πιο καινοτόμα και λιγότερα αυστηρά, αναφέρεται ασφαλώς το τυπικό της εξόδου του Εσταυρωμένου αλλά σε υποσημείωση αναφέρονται τα παρακάτω:

**«Ἐν
τῶ πατιαρχικῶ ναῶ (ὡς καί ἐν Ἁγίω Ὄρει μέχρι τοῦδε) ἡ ἔξοδος αὕτη τοῦ Ἐσταυρωμένου οὐκ ἐγίνετο μέχρι τῆς πατριαρχείας Σωφρονίου τοῦ ἀπό Ἀμασείας (1864), καθόσον οὔτε τό Τριώδιον σημειοῖ τοιαύτην τινά τάξιν, οὔτε τό ἀρχαῖον Τυπικόν ἤδη ὅμως καθιερώθη, οὕτως εἰπεῖν, καί ὁ λαός φαίνεται ποθῶν ἵνα εὐλαβῶς προσκυνήση τῆ ὥρα ταύτη τόν διά τάς ἡμετέρας
ἁμαρτίας ἀναρτηθέντα ἐπί ξύλου τοῦ Σταυροῦ Θεάνθρωπον»** (τυπικόν της του Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Γεωργίο Βιολάκη, σελ. 404, ὑποσημείωση 1).

Ας
σημειωθεί εδώ ότι τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρει η υποσημείωση είναι αναμφισβήτητα ας μας επιτραπεί όμως να αμφισβητήσουμε το κατά πόσον είναι αδύνατη η επαναφορά στην κανονική τάξη και το κατά πόσο ο πιστός λαός επιθυμεί «ἵνα εὐλαβῶς» προσκυνήσει. **Δάκρυα συναισθηματικά που διαρκούν μερικά λεπτά και δεν οδηγούν στη μετάνοια και σε αλλαγή του βίου είναι πλάνη.**
Ας σημειωθεί επίσης ότι, όπως είναι ευνόητο, παλαιότερες εκδόσεις του ιδίου τυπικού δεν αναφέρουν τίποτα απολύτως για την καινοφανή αυτή τελετή.

Ευνόητο,
όμως, τυγχάνει και το γεγονός ότι κανένα παλιό τυπικό δεν αναφέρει το παραμικρό για την έξοδο του Εσταυρωμένου και κανένα παλαιό λειτουργικό βιβλίο. Ειδικότερα το πρώτο **τυπικό του αγίου Σάββα** δε θα μπορούσε να γνωρίζει την λιτανεία αυτή. Ας δούμε όμως τον υπέροχο σχολιασμό του **π. Δοσιθέου, ηγουμένου της μονής Τατάρνης** και ακραιφνή γνώστη του τυπικού αλλά και τηρητού, σχετικώς με το θέμα:

**«...Εἰς
τάς ἱερᾶς Μονάς δέον ὅπως παραφυλάττηται ἡ ἀρχαία τάξις. Μία ἱερά εἰκών τῆς Σταυρώσεως εἰς τό προσκυνητάριον ἤ εἰς τό μέσον τοῦ Ναοῦ ἀρκεῖ. Ἐξ' ἄλλου εἰς τάς ἱεράς Μονάς δεν πρέπει ἵνα ὑπάρχη Ἐσταυρωμένος**

ὄπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, εἰ μή μόνον λιτανευτικός Σταυρός. Σημείωσαι

δ’ ὅτι ἡ κοπή τοῦ Σώματος εἰς
τό περίγραμμα αὐτοῦ δεν ἀντέχει εἰς ὀρθόδοξον κριτικήν, διότι ὀλίγον ἀπέχει τοῦ ἀγάλματος, ἐγγίζον τό εἴδωλον. Ἄφες, σύ ὁ τυπικάρης, διά τούς τοῦ κόσμου ἐνοριακούς Ναούς τούς ἐξ’ ἀνθέων (πολλάκις πλαστικῶν) στεφάνους, τήν
ὀχλοβοήν τῶν ἀνασταυρούντων καί τούς ψευδεῖς καί ἐπίπλαστους συναισθηματισμούς, τούς στεναγμούς καί τά δάκρυα τῶν γυναικαρίων τῶν ἀεί ποτέ μανθανόντων καί οὐδέποτε εἰς εὐσέβειαν ἐλθεῖν δυναμένων. Ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τήν θεολογίαν τῶν τροπαρίων, εἰς τήν χαρμολύπην τῶν κανόνων καί εἰς τάς ἑρμηνείας τῶν ἀναγνώσεων» (Τυπικόν
του οσίου και θεοφόρου πατρός ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, ἔκδοσις Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Παναγίας Τατάρνης, σελ. 402).

Φρονούμε
ότι ο πανοσιολογιότατος δεν θα μπορούσε να περιγράψει τόσο καλά και τόσο σύντομα την κατάσταση που προκαλεί και την αλλοίωση που εισάγει η καινοφανής αυτή λιτάνευση. Φρονούμε επίσης, όσο κι αν ο πατήρ διακριτικά μόνον το δήλωσε και εμμέσως, ότι ασφαλώς ούτε σε ενοριακό Ναό αρμόζουν τα στεφάνια, οι βοές, τα ψεύτικα δάκρυα και τα συνακόλουθα και ευχόμαστε κάποτε να εκλείψουν.

Τέλος ας δούμε τι αναφέρει σχετικώς το **Αγιορείτικο Τυπικόν**
της εκκλησιαστικής ακολουθίας, που εξέδωσαν για λογαριασμό του Ιερού Κελλίου Ευαγγελισμού Καρυών Αγίου Όρους οι εκδόσεις «Καστανιώτη».

«Ἐκ
τοῦ 1864 ἔτους τῆς Πατριαρχείας Σωφρονίου τοῦ ἀπό Ἀμασείας, εἰσήχθη ἡ ἔξοδος „Ἐσταυρωμένου” εἰς τό Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καί εἰς τάς
κατά τόπους Ἐκκλησίας - κατά μίμησιν ἴσως τῶν Δυτικῶν Λιτανειῶν Ἐσταυρωμένων ἀγαλμάτων.
Αὕτη ἡ τάξις ἐπικρατεῖ ἐσχάτως εἰς πολλάς μονάς, ὡς εἰς τό Πρωτάτον. Πλήν ὅμως ἡ συνήθεια αὕτη τῆς ἐξαιρετικῶς πομπώδους καί δραματικῆς ἐξόδου τοῦ Ἐσταυρωμένου σώματος, ἰδιαίτατα ὡς γίνεται σήμερον εἰς τάς ἐνορίας, ἀπάδει πρός τήν λιτότητα καί ἡγιασμένην ἁπλότητα τῆς Ὀρθοδοξίας». (σελ.216, υποσημείωση 32). Καί βέβαια το ίδιο τυπικό τονίζει ότι, τουλάχιστον, σε όποιες μονές τελείται – **κακώς**
- η έξοδος του Εσταυρωμένου τελείται με σεβασμό και λιτότητα και δεν τελείται, ή δεν θα έπρεπε να τελείται, η αποκαθήλωση και τα υπόλοιπα

δρώμενα.

Ας έχουμε λοιπόν υπόψιν το πόσο **ξένα προς την ορθόδοξη λειτουργική παράδοση** και
την εν γένει ορθόδοξη πνευματικότητα είναι όλα αυτά και ας
προσπαθήσουμε αν όχι να διορθώσουμε τουλάχιστον να μην τα αναπαράγουμε,
προσθέτοντας και άλλα, μεγαλώνοντας την απόσταση από γνήσιο ορθόδοξο
λειτουργικό βίωμα. Ας τελούνται απλά και αθόρυβα.

(Πηγή: egolpion.com)